

Behandling her i Salen fremførte et æret Medlem en Bemærkning, der senere blev tiltraadt af flere Medlemmer, nemlig den, at Arbejderspørgsmaalet ikke var et saadant, som kunde løses ved en enkelt Lov, men maatte tages i Betragtning og under Overveielse ved hvert enkelt Lovforslag, der fremkom her i Salen, idet Opmærksomheden stadig maatte være rettet paa, hvorledes det Lovforslag, der til den givne Tid forelaa til Behandling, stillede sig til dette store Spørgsmaal, som aldrig kunde tabes af Sigte. Anvender man dette Synspunkt paa det her foreliggende Lovforslag om Fæstegodsets Overgang til Selveiendom, og spørger, om det opfylder denne Fordring, vil det ses, at Svaret er let, idet der deri slet ikke er taget noget som helst Hensyn til den Samfundsklasse, som ved den omtalte tidligere Forhandling blev fremhævet som den, til hvilken man ved enhver Leilighed kunde tage Hensyn. Saa fremt der i Sagens egen Bestaafenhed laa en Hindring for at komme ind paa dette Synspunkt, var bertil Intet at bemærke, thi man maatte da sige: Dette Spørgsmaal kan efter denne Sags hele Bestaafenhed ikke komme frem her; der er ingen Mulighed for ved denne Leilighed at gjøre Noget for den Del af Befolkningen, hvis Vel ligger os Alle fortrinnsvis paa Hjerte; men saaledes forholder det sig ikke. Jeg har ved en tidligere Behandling af denne Sag fremdraget det af mig nys berørte Synspunkt og derpaa faaet det Svar af den ærede Folkethingsmand for Svendborg Amts 3die Valgfreds (S. N. Hansen), at han heller end gjerne vilde gjøre Noget for denne Del af Befolkningen, men at det ikke kunde nytte at fremsætte saadanne Ønsker, naar ikke tillige den Bei var anvist, ad hvilken de kunde fyldestgøres. Siden den Tid er imidlertid denne Bei bleven anvist og det fra Regjeringens Side, nemlig i det Lovforslag om Afsløsningen af det fidekommisjariske Baand, som for et Par Aar siden var til Behandling i Rigsdagen. De ærede Medlemmer, som den Gang sad i Thinget, ville mindes, ligesom vistnok ogsaa de nye Medlemmer ville være bekendte med, at der i dette Lovforslag var truffet særegne Bestemmelser, som gjorde det muligt, at den Fordel, der vandtes ved Fæstebaandets Afsløsning, kunde komme ikke blot de nuværende Besiddere af Fæstegaardene, men den hele Bondebefolkning tilgode, idet der var truffet den Bestemmelse, at den Kvota, der antoges at repræsentere Børdforøggelsen, skulde indbetales i Statskassen og efter visse nærmere Regler komme ikke blot Fæstjerne, men hele den menige Befolkning tilgode. Naar den Bei altsaa er anvist, ad hvilken vi i dette Forhold kunne fyldestgøre det, der er vor høje stadige Ænske her i Salen, er det overraskende, at der ikke i det foreliggende Lovforslag er truffet nogen Bestemmelse i den Retning. For mig er det indlysende, at der, naar der er Tale om saa store Summer, som her er Tale om, vilde ad den Bei, der er

anvist, kunne udrettes noget ganske Betydeligt til at hæve Bondealmuens Vel i det Hele. Da der ved en tidligere Leilighed var Spørgsmaal om at bevilge mindre Bølsb til Husmandenes Bedste, reiste der sig Stemmer derimod, paa ingen Maade, fordi man ikke havde denne Klasse's Interesse meget varmt paa Sinde, men fordi man fandt, at den Sum, hvormed der var Tale, var for lille i Forhold til det store Samfundsformaal, som skulde fremmes. Her derimod er der Tale om meget betydelige Summer, idet den omtalte Kvota — man sætte den nu til $\frac{1}{3}$ eller til $\frac{1}{4}$ — repræsenterer mange Millioner, og jeg antager derfor ikke, der kan være nogen Tvivl om, at netop de Medlemmer, som den Gang ikke fandt det vigtigt at gjøre Noget for den menige Befolkning, med Glæde ville gribe den Leilighed, som her gives, til at komme ind paa det, som i Særdeleshed ligger os paa Hjerte. Naar de Summer, der indkom, ikke strax udtømtes ved en Fordeling — det vilde jeg anse for at være den allerflettete Bei — men holdtes sammen, og naar der af den saaledes dannede Fond gaves Aaan paa billige Billaar, vilde det tjene til at ophjælpe Agerdyrningen i det Hele, idet man af en saadan Fond kunde faae Prioritetslaan, navnlig ogsaa paa billigere Billaar, end det efter Pengemarkedets nuværende Tilstand ellers paa nogen Maade er muligt. Dertil kommer endnu, at det efter min Mening aldeles ikke kan forenes med Retfærdighed at være sig saaledes ad med Afsløsningen, som der er foreslaaet i det foreliggende Lovudkast. Jeg veed ikke, hvad den ærede Ordfører for Forslagsstillerne mente med Udtrykket „historisk Retfærdighed“; jeg veed ikke, om han dermed mente en Retfærdighed, der var forskjellig fra, hvad man ellers kalder Retfærdighed. For mig er der kun een Retfærdighed, og jeg kan ikke indrømme, at der kan gjøres nogen Distinktion imellem en Retfærdighed, der er historisk, og en Retfærdighed, som er forskjellig derfra. Det forekommer mig uomtvisteligt, at man, naar man skal afløse en Indskrænkning, maa lade de samme Personer, som havde Fordel af Indskrænkningen og Baandet, medens dette laa paa den vedkommende Jord, nyde Godt af Bederlagssummerne, og naar man skal afgjøre, hvem der skal have den Fordel, som Afsløsningen repræsenterer, maa man altsaa spørge: Hvem har ifølge Lovgivningens nuværende Bestaafenhed Fordelen af Fæstevangen som saadan? Dersom man kunde sige, at Fæstjerne havde Medveiendomsret i Fæstegodset, vilde Spørgsmaalet jo være simpelt at løse; thi man maatte da gaa den Bei, som det foreliggende Lovforslag vil, man maatte da tillægge den Fæstjer, som sidder paa Gaarden, en saadan Sum, som repræsenterede Børdien af hans Medveiendomsret. Denne Satning er imidlertid forlangst forfattet af Alle; den har ikke en eneste Talsmand, og den ærede Forslagsstiller, som i Dag førte Ordet, har ogsaa paa det Allerbetnemteste